

HET EINDE VAN EEN ILLUSIE

Op 1 mei neemt Europa afscheid van een illusie. Met de toetreding van de tien nieuwe leden is het aantal lidstaten uitgegroeid tot 25 – zonder dat er enige verbetering komt in de constitutionele vormgeving van het oude continent. Het politieke Europa zal niet tot stand komen. Geen bondsstaat, geen statenbond, maar een verzameling staten die de binnengrenzen hebben afgeschaft om een gemeenschappelijke markt te creëren voor goederen diensten en personenverkeer. 25 partners die elkaar nauwkeurig in de gaten houden als het gaat om het eigen financieel en economisch voordeel. De politieke bloedarmoede van de Unie die met 15 leden al zo pijnlijk duidelijk is, zal met nog tien nieuwe leden erbij zeer manifest zijn. De zogenaamde Grondwet zal dat niet veranderen.

Nooit meer een Frans-Duitse oorlog – dat was de allersterkste drijfveer voor de start van Europa. Na de oorlogen van 1870, 1914 en 1939 moest de Frans-Duitse strijdlijn definitief worden begraven. Dat is gelukt – en het zou zonder 'Europa' ook wel zijn gelukt, want de nieuwe grote vijand was de Sovjet-Unie en dus was samenwerking noodzakelijk.

In veel landen –vooral ook in Nederland– leefde de hoop en de verwachting dat de Europese samenwerking zou uitgroeien tot iets bijzonders. Misschien geen federatie maar dan toch wel een confederatie. Een bond van staten met gemeenschappelijke politieke doeleinden, een gemeenschappelijke buitenlands beleid en een gemeenschappelijke defensie. Maar in de jaren vijftig liep het al mis toen Frankrijk de voorstellen voor een Europese Defensie Gemeenschap torpedeerde. De kans dat er naast de economische samenwerking nog iets zou komen met een meer politieke betekenis was daarmee bekeken.

Eigenlijk is het frappant dat we daarna nog zo lang zijn doorgedaan met 'doen-alsof': er kwam een Europees Parlement dat aanvankelijk heel weinig te vertellen had maar toch al vrij snel rechtstreeks werd gekozen. Dat was een vergissing. Algemeen kiesrecht voor een parlement is pas aan de orde als dat parlement veel te vertellen heeft. Zo is het met alle parlementen gegaan: ze veroverden de macht op de machthebbers tot dan toe en pas daarna kwam het algemeen kiesrecht. Als je de volgorde omdraait krijg je wel een parlement dat door burgers is gekozen maar als de parlementaire inbreng niet veel voorstelt verliezen de stemgerechtigde burgers al snel hun belangstelling. Als het parlement allens toch meer te vertellen krijgt –zoals met het Europese parlement is gebeurd– zijn de kandidaten vooral bezig met uitleggen dat ze heel wat voorstellen en dat de burgers daarom vooral moeten stemmen. Bij iedere Europese verkiezing merk je dat weer: 'ga stemmen want we zijn belangrijk' is het algemene advies aan de kiezers. De meeste kiezers geloven dat niet en blijven thuis.

Ook de invoering van de Euro was een kwestie van 'doen-alsof'. In alle landen is de invoering van een nationale munt altijd het resultaat geweest van een of andere nationale unificatie. Zonder eenwording met een centraal bestuur geen nationale munt. Maar de Euro is ingevoerd zonder enig centraal gezag: de Europese Centrale Bank heeft weliswaar het monetaire beleid in handen en de lidstaten mogen daar niet aankomen – maar als de lidstaten budgettaire tekorten kweken die groter zijn dan was afgesproken (in het Stabiliteitspakt) wordt de zelfstandigheid van de Europese Bank flink ondergraven. Een Europese munt zonder een werkelijk Europees financieel en economisch beleid met een centrale beslissingsmacht stelt weinig voor. Na drie jaar Euro kunnen we constateren dat de Euro makkelijk is als je naar het buitenland gaat, maar is de nieuwe munt het ook werkelijk een hooggewaarderd bewijs van vooruitgang in de Europese financieel-economische sturingsmacht?

Het Europa van de burgers is nooit gekomen –waarschijnlijk omdat de inwoners van ons werelddeel toch vooral Nederlanders, Belgen, Fransen, Duitsers etc. zijn gebleven– ondanks die vlag waar straks weer tien sterren bij moeten en ondanks het verdwijnen van de meeste douaneposten. Politiek gesproken bestaat er alleen Europese verdeeldheid. Dat was zo tijdens de crisis in de Balkan, dat is nu zo jegens de VS, Irak en het terrorisme. Kan het nog veranderen? Onder druk wordt alles vloeibaar. Eenwording ontstaat uit nood. Pas als Europa zodanig in zijn existentie wordt bedreigd dat het gemeenschappelijk belang zwaarder weegt dan de afzonderlijke nationale belangen zal Europa werkelijk een stap vooruit maken.

Moeten we daar op hopen?